

Metoda Montessori

Metoda Montessori to [system wychowawczy](#) dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, który został stworzony przez włoską lekarzkę [Marię Montessori](#) i który pomaga we wszechstronnym rozwoju dziecka.

Maria Montessori (ur. [31 sierpnia 1870](#) w [Chiaravalle](#), zm. [6 maja 1952](#) w [Noordwijk aan Zee](#) w [Holandii](#)) – włoska lekarka, twórczyni systemu wychowania dzieci zw. [metodą Montessori](#). Metoda ta kładzie nacisk na swobodny rozwój dzieci. Przeciwstawia się systemowi szkolnemu, tłumiącemu aktywność dzieci, którego symbolem była dla Marii Montessori „szkolna ławka”. Montessori uważała, że głównym zadaniem [pedagogiki](#) jest wspieranie spontaniczności i twórczości dzieci, umożliwianie im wszechstronnego rozwoju fizycznego, duchowego, kulturowego i społecznego. Odkryła także zjawisko [polaryzacji uwagi](#) u dzieci. W 1907 otworzyła przedszkole *Casa Dei Bambini* (pol. Dom Dzieci). Była pierwszą kobietą-lekarzem we Włoszech. Maria Montessori zaproponowała system nauki poprzez zabawę. Dzieci posługują się przedmiotami wspomagającymi twórcze i logiczne myślenie. Jednak każde z nich ma do dyspozycji tylko jeden przedmiot każdego rodzaju, co z kolei buduje dobre relacje pomiędzy nimi.

Narodziny i rodzina

Montessori urodziła się w [Chiaravalle](#) we Włoszech. Jej ojciec, Alessandro Montessori, miał w tym czasie 33 lata, był urzędnikiem w Ministerstwie Finansów i pracował w miejscowej fabryce tytoniu należącej do [Skarbu Państwa](#). Jej matka, Renilde Stoppani, miała w czasie narodzin Marii 25 lat, była dobrze wykształcona jak na tamte czasy i była prawdopodobnie powiązana z włoskim geologiem i paleontologiem [Antonim Stoppanim](#).

Edukacja

Z powodu pracy ojca w 1873 roku rodzina Montessori przeniosła się do [Florencji](#), a w 1875 do [Rzymu](#). Maria Montessori zaczęła uczęszczać do państwowej szkoły podstawowej w 1876 roku, w wieku lat sześciu. Jej wczesne osiągnięcia szkolne „nie zasługiwały na szczególną uwagę”, chociaż otrzymała wyróżnienie za dobre zachowanie w 1 klasie i za „Lavori donneschi” („Robótki kobiece”) rok później. W 1883 lub 1884 roku, w wieku 13 lat Montessori rozpoczęła naukę w szkole technicznej Regia Scuola Tecnica Michelangelo Buonarroti. Uczyła się tam [języka włoskiego](#), [arytmetyki](#), [algebry](#), [geometrii](#), [rachunkowości](#), [historii](#), [geografii](#) i innych przedmiotów naukowych. Szkołę ukończyła w 1886 roku z dobrymi ocenami i wynikami egzaminów. W tym samym roku, w wieku lat 16, rozpoczęła naukę w Instytucie Technicznym Regio Istituto Tecnico Leonardo da Vinci, gdzie uczyła się języka włoskiego, matematyki, historii, geografii, geometrii, rysunku, fizyki, chemii, botaniki, zoologii i dwóch języków obcych. Osiągnęła dobre wyniki w naukach ścisłych, a zwłaszcza w matematyce. Początkowo chciała studiować inżynierię po ukończeniu szkoły, co było nietypową aspiracją dla kobiety w tamtym czasie i miejscu. Po ukończeniu szkoły średniej w 1890 roku, w wieku 20 lat i otrzymaniu świadectwa z fizyki i matematyki, Montessori zdecydowała się studiować medycynę, co także łamało ówczesne normy kulturowe. W 1890 roku rozpoczęła studia na [La Sapienza](#). Zdobyła *Diploma di licenza* w 1892 roku. Stopień ten, wraz z dodatkowymi kursami w języka włoskiego i łaciny, kwalifikował ją do rozpoczęcia studiów medycznych na uniwersytecie w 1893 roku.

Metoda Montessori wywodzi się od badań nad dziećmi z problemami psychicznymi, ale później została rozszerzona na badanie edukacji dla wszystkich dzieci. Montessori twierdziła, że jej metoda stosowana w pracy z niepełnosprawnymi ludźmi była także stymulująca, gdy była stosowana w edukacji normalnych dzieci. Według Montessori dziecko jest określone jako kompletny byt, zdolny do rozwijania twórczej energii i posiadający predyspozycje moralne (np. do miłości), które to cechy zostały zduszone przez dorosłych.

Podstawową zasadą musi być **wolność** ucznia, ponieważ tylko ona wyzwala kreatywność dziecka obecną w naturze. Z wolności powinna zrodzić się dyscyplina. Zdyscyplinowana jednostka jest w stanie kontrolować się sama i przystosować się do zasad obowiązujących w życiu. Okres dzieciństwa jest okresem ogromnej kreatywności, jest to etap życia, w którym umysł dziecka chłonie cechy otoczenia i przyswaja je. Dzięki ideom Montessori zmieniło się wiele zasad pedagogicznych obowiązujących w pierwszych latach dwudziestego wieku. Dzieci miały nauczyć się dbać o siebie i były zachęcane do podejmowania własnych decyzji. Montessori opracowała wszystkie swoje zasady pedagogiczne bazując na konstruktywnej krytyce naukowej **psychologii**. Maria Montessori określa dziecko jako *duchowy embrion*, u którego rozwój psychiczny jest związany z rozwojem biologicznym. W rozwoju psychicznym istnieją okresy, w których dzieci mają większą możliwość rozwijania specjalnych talentów.

Cele i założenia pedagogiki Marii Montessori

Pedagogika Marii Montessori daje dziecku szansę wszechstronnego rozwoju: fizycznego, duchowego, kulturowego i społecznego; wspiera jego spontaniczną i twórczą aktywność.

Cele pedagogiki Montessori

Pedagogika Montessori pomaga w rozwijaniu indywidualnych cech osobowości, w formowaniu prawidłowego charakteru, zdobywaniu wiedzy, umiejętności szkolnych i współdziałania.

Cele te realizowane są poprzez pomoc dziecku w:

- rozwijaniu samodzielności i wiary we własne siły,
- wypracowaniu szacunku do porządku i do pracy,
- wypracowaniu zamiłowania do ciszy i w tej atmosferze do pracy indywidualnej i zbiorowej,
- osiągnięciu długotrwałej koncentracji nad wykonywanym zadaniem,
- wypracowaniu postaw posłuszeństwa opartego na samokontroli, a nie na zewnętrznym przymusie,
- uniezależnieniu od nagrody,
- formowaniu postaw wzajemnej pomocy bez rywalizacji,
- szacunku dla pracy innych,
- rozwijaniu indywidualnych uzdolnień i umiejętności współpracy,
- osiągnięciu spontanicznej samodyscypliny wynikającej z dziecięcego posłuszeństwa.

Zadania pedagogiki Montessori:

uczenie przez dzieci zdobywają wiedzę i praktyczne umiejętności poprzez własną działalność: aktywność, w przemyślanym środowisku pedagogicznym, przy współpracy z nauczycielami

samodzielność: dzieci swobodnie wybierają rodzaj, miejsce, czas i formę pracy (indywidualną lub z partnerem) przy zachowaniu reguł społecznych. Rozwijają indywidualne uzdolnienia i uczą się realnej oceny swoich umiejętności.

koncentracja: dzieci ćwiczą dokładność i wytrwałość przy wykonywaniu konkretnych zadań.

lekcje ciszy: dzieci uczą się współpracować w cichych zajęciach indywidualnych i grupowych.

porządek: dzieci zdobywają umiejętność przestrzegania zasad porządku w otoczeniu i swoim działaniu.

- społeczne reguły: dzieci zróżnicowane wiekowo (trzy roczniki) są łączone w grupy, sprzyja to wymianie wzajemnych zdolności i umiejętności. Dzieci uczą się przestrzegać reguł: nie rań, nie niszczy, nie przeszkadzaj.
- obserwacja: jest kluczem dorosłych do poznania świata dziecka. Nauczyciel z szacunkiem i uwagą obserwuje postępy i trudności dziecka, jest jego przewodnikiem.
- indywidualny tok rozwoju dziecka: dziecko jest serdecznie przyjęte, znajduje uwagę i indywidualną opiekę nauczyciela. Pracuje według własnego tempa i możliwości, podejmując zadania, do których jest już gotowe.

Materiały Montessori

Ważną częścią Pedagogiki Montessori jest oryginalny zestaw pomocy dydaktycznych zwany Materiałem Montessori. Jego cechy to:

- prostota, precyzja i estetyka wykonania,
- uwzględnienie zasady stopniowania trudności,
- dostosowany do potrzeb rozwojowych dziecka,
- logiczna spójność ogniw ciągów tematycznych,
- konstrukcja umożliwiająca samodzielną kontrolę błędów,
- ograniczenie – dany rodzaj występuje tylko raz, w jednym egzemplarzu.

Można go podzielić na pięć kategorii:

1. Materiał do ćwiczeń z praktycznego życia – związany z samoobsługą, troską o środowisko, zwyczajami i normami społecznymi.
2. Materiał sensoryczny – rozwijający poznanie zmysłowe, służy pobudzaniu aktywności umysłowej.
3. Materiały do nauki języka, matematyki, kultury i innych dziedzin wiedzy.
4. Materiały artystyczne związane z ekspresją muzyczną, plastyczną i zręcznościową dziecka.
5. Materiały religijne, np. przedstawiające przypowieści biblijne.

Otoczenie dziecka

Bardzo ważne w metodzie Montessori jest otoczenie, w którym przebywa dziecko. Może ono wspomagać w pełni harmonijny rozwój osobowości dziecka – sprawia, że czuje się ono szczęśliwe i radosne; szybko i chętnie się uczy. Respektuje kolejne fazy zainteresowań, związane z rozwojem dziecka. Wszystkie materiały są uporządkowane tematycznie i łatwo dostępne – umieszczone w zasięgu ręki dziecka. Nauczyciel jest pośrednikiem pomiędzy otoczeniem i dzieckiem, pomaga dziecku samodzielnie odkrywać rzeczywistość.

Rozwijająca się wola

Maria Montessori poprzez swoją metodę wychowawczą odpowiada na trudne pytania:

- Jak wychowywać dzieci, które potrafią się kontrolować, być posłuszne autorytetowi rodziców, a które równocześnie potrafią myśleć samodzielnie?
- Jak prowadzić dzieci, poniżej 3 roku życia, kiedy to „uparcie domagają się wszystkiego” ku uformowanej woli i odwadze, która jest niezbędna w dorosłym życiu?
- Mówiąc prościej, jak pomóc dzieciom rozwijać się i wybierać pozytywne zadania oraz pozostawać przy nich nawet jeśli natkną się na niezrozumienie ze strony innych?

Maria Montessori w swojej metodzie kładła szczególny nacisk na umiejętność samodzielnego myślenia. Jej osobiste doświadczenie faszyzmu, nazizmu i komunizmu utwierdziło ją w tym, jak ważna jest wolność słowa i myśli w życiu każdego człowieka oraz w społeczeństwie.

W dzisiejszym społeczeństwie zbyt małą wagę przywiązuje się do rozwoju woli. Montessori uważała, iż rozwój skoordynowanych ruchów, niezależności czy rozwój języka postępują wraz z naturalnym rozwojem dziecka. Podobnie dzieje się z wolą, która podlega stopniowemu rozwojowi wraz z rozwojem umysłowym dziecka. Dzieci nie rodzą się z rozwiniętą wolą. Muszą one rozwinąć swoją wolę wykonując pewien wysiłek od samych narodzin. Jest to długi proces i wymaga specyficznej pomocy ze strony rodziców i ich środowiska na każdym z etapów. Jeśli dziecko nie dostaje takiej pomocy, wola nie rozwija się. Dziecko, które w dzieciństwie nieustannie postępuje według swoich impulsów, w dorosłości skłania się ku chaotycznemu życiu bez stałości, poczucia bezpieczeństwa, zaufania do siebie i innych.